

rappport (-art
redoqgörelse

TIMBRO-RAPPORT 7/98

Låg skatt för ett rättvist samhälle

– New Labour en het potatis i Tiden

summerat

Många är de som gärna använder Tony Blair som gott exempel på hur politik skall bedrivas. Den nye centerledaren gjorde det i juni. Och nu senast har den socialdemokratiska tidskriften *Tiden* en lång artikel om den nya labourregeringen i Storbritannien.

Tony Blairs exempellösa framgångar som partiledare gör det intressant för många att försöka sola sig i glansen runt honom. Men hur är det med Blairs sakpolitiska inriktning? Vilken är den politik hans regering faktiskt bedriver?

Det finns anledning att granska det faktiska förhållandet eftersom tidskriften *Tiden* försöker ge en bild

av att Göran Persson och svensk socialdemokrati har mycket gemensamt med Tony Blair och New Labour.

Hans Eklind lyfter i denna rapport fram fakta och belyser den hårda kärnan i den nya regeringens politik.

Det visar sig att skillnaderna i sakpolitik mellan New Labour och svensk socialdemokrati är mycket stora. I själva verket är skillnaderna större mellan Labour och socialdemokratin än mellan Labour och moderaterna, konstaterar Eklind.

rapportförfattaren

HANS EKLIND är projektledare vid Svensk Handel.

För ytterligare information kontakta Hans Eklind på hans.ekind@svenskhandel.se

Augusti 1998

När Tony Blair tog över makten i Storbritannien i maj 1997 beskrevs detta som en stor seger för socialdemokratien. En segerrusig Ingvar Carlsson (s) slog fast att "ett modernt socialdemokratiskt parti, ett riktigt vänsterparti, tar över ledningen i Storbritannien".

Men någon större förändring av den ekonomiska politiken har inte skett. Tony Blair fortsätter den politik som lades fast under 1980-talet av Margaret Thatcher.

Övertagit de konservativas program

I juni 1996 stod det klart att kampen om makten i Storbritannien inte stod mellan Labour

och Tories, utan mellan New Labour och Tories.

Med rapporten "New Labour, New Life for Britain" hade de sista socialistiska skrivningarna rensats bort av den nye partiledaren Tony Blair och hans medarbetare. Partiet accepterade nu – ogenerat – stora delar av de konservativas program. Det som tidigare kritiserats var nu god labourpolitik.

Kraftgången för Labour under 1980-talet banade väg för förändringarna. En jämförelse av valmanifesten från 1983 och framåt understryker den successiva förflyttningen högerut. Huruvida detta är en "omvändelse under galgen" eller ett resultat av en gryende insikt om politikens begränsningar och skatternas hämmande effekter avslöjas möjligen i en framtida memoarbok av de då aktiva.

Klart är dock att väljarna uppfattade Labour som synonymt med skat-

tehöjningar och en växande offentlig sektor, och att detta satte stopp för partiets ambitioner att återkomma till makten i Storbritannien.

Med Margaret Thatcher försvann den politiska jordmånen för traditionell socialdemokratisk politik. I Storbritannien vinner man inte längre val med en politisk profil där fler regleringar och höjda skatter är framträdande.

Löfte att inte höja skatter

Det var därför föga förvånande att löftena på skatteområdet och beskrivningen av den offentliga sektorns framtid var mycket tydliga i Labours valmanifest inför fjolårets parla-

”

Valmanifesten från 1983 och framåt understryker den successiva förflyttningen högerut

mentsval. Det fick inte finnas några som helst frågetecken kring löftena att inte höja inkomstskatten, annars var risken uppenbar att John Major och de konservativa skulle överleva ytterligare ett val.

Att tala om en succé för Tony Blair och hans valstrateger när man summerar valrörelsen och inte minst valresultatet är knappast någon överdrift. De konservativa gjorde sitt sämsta val i modern tid, och Labour fick 417 av underhusets 659 platser.

Socialdemokrater runt om i Europa försöker nu spegla sig i glansen av Tony Blair. I Sverige har försöken varit påtagliga, men man har –

i takt med att kunskapen om Labours program spritt sig – blivit försiktigare.

Labour och svensk socialdemokrati erkänner sig förvisso till samma ideologiska fåra. Men partipolitiska etiketter är inte vad de en gång varit, vare sig nationellt eller internationellt.

Svensk tolkning

I socialdemokraternas tidskrift *Tiden* (nr 4/98) försöker man lyfta fram enskildheter hos Labour och Blair som stämmer bättre överens med den svenska tolkningen av vad en socialdemokrat får göra och säga. Blairs kritik mot bidragsberoende står inte i

motsatsförhållande till svensk socialdemokrati, förklarar *Tiden*: "För när har det, någonsin, varit socialdemokratisk politik att folk hellre skall försörjas med bidrag än med eget arbete???"

Att Tony Blair avser att lösa problemet med bidragsberoendet genom att även fortsättningsvis begränsa arbetslöshetsersättningen till 312 dagar och dessutom se till att det blir svårare att leva på socialbidrag och a-kassa kommenteras inte av *Tiden*.

I stället får läsaren veta att "Blair drivit den gamla hederliga socialdemokratiska 'arbetslinjen' i termer som associerat till nyliberalismens attacker på välfärdssamhället". Bakom retoriken skulle Tony Blair alltså vara som vilken svensk socialdemokrat som helst.

Blair potentiell belastning

Tiden har – i likhet med meningsmotståndare och allt fler journalister – insett att Blair är en potentiell belastning för Persson i årets valrörelse och fabricerar därför en artikel där de små likheterna blåses upp och skillnaderna bortförklaras.

Det *Tiden* missar eller avsiktligt utelämnar i sin artikel är utgångsläget för de båda partierna. Skatten på arbete är mycket högre, oavsett inkomsläge, i Sverige än i Storbritannien. I Storbritannien är skatten t ex 39,6 procent för en person med en inkomst som motsvarar 150 000 kronor i köpkraft. För en person i Sverige med samma köpkraft

Köpkraft i Sverige och Storbritannien 1993

(Sverige = fet stil)

	Bruttolön	Skatt	Köpkraft efter skatt
Adjunkt	15 716 kr 17 334 kr	4 589 kr 3 186 kr	11 127 kr 19 386 kr
Metallarbetare	12 850 kr 9 297 kr	3 612 kr 1 181 kr	9 238 kr 11 305 kr
Sjuksköterska	13 129 kr 12 105 kr	3 707 kr 1 879 kr	9 422 kr 14 146 kr
Journalist	16 900 kr 15 785 kr	4 990 kr 2 808 kr	11 910 kr 17 811 kr

är skatten 61 procent.

Vilken slutsats skall man, mot bakgrund av skillnaderna i skattesatser, dra av att Labour strukit alla meningar eller påståenden om att rättvisa är liktydigt med höga eller höjda skatter? Och hur tolkar man det faktum att Labour tvärtom deklarerar att skattesänkningar kommer att ske för ökad rättvisa och fler jobb, samtidigt som de svenska socialdemokraterna med enfasc hävdar att höga skatter är en förutsättning för rättvisa och att dessa inte håller tillbaka sysselsättningen?

Lägre skatt ger högre köpkraft

Köpkraftskorrigeras lönerna för olika yrken i de båda länderna erhålls värdena i tabell 1.

Tabellen visar tydligt hur de höga skatterna påverkar olika yrkesgruppers köpkraft negativt. Att Labour inte vill höja skatterna, och slår vakt om låga skatter som ger människor mer pengar över efter skatt säger en hel del om skillnaden mellan Labour och socialdemokraterna.

Medan Labour sätter individen i centrum, är det offentliga fortfarande primärt för svenska socialdemokrater. Där den ene ser skattesänkningar som ett sätt att öka rättvisan är det för den andre ett slags grädd på moset. I rapporten *Ett rättvist skattesystem* som togs fram i samband med 1997 års partikongress konstaterar socialdemokraterna att "skattesänkningar måste utformas på ett sätt som inte påverkar kommunernas och landstingens inkomster negativt".

Synen på individen gör att skatten är lägre i Storbritannien. Förmågan till eget ansvar och känslan av trygghet är intimt kopplade till det som finns i plånboken/portmonnän. Blair förstår detta, precis som Margaret Thatcher förstod och argumenterade för det under sin tid som premiärminister. Likheten mellan dessa båda är så stor att tidningen *The Economist* konstaterar att Blairs politiska program kunde ses som "ett accepterande av Thatcherismens ekonomiska testamente".

Öppenhet eller låsningar?

I den svenska debatten påstås socialdemokraterna föra en delvis borgerligt färgad politik. De droppar av

”

Labour deklarerar att skattesänkningar kommer att ske för att öka rättvisan.

borgerlig färg som återfinns på den socialdemokratiska fanan har dock hamnat där som en följd av att man inte lyckats hejda verkligheten, inte av övertygelse.

Statsminister Göran Persson och de övriga i regeringen tror i grunden alltså på den gamla politiken och längtar efter en svunnen tid. Labour har däremot insett att socialismens tid definitivt är förbi. Med stor öppenhet – så stor att Tony Blair förärats smeknamnet "Tony Blur" – är man nu beredd att intellektuellt pröva ståndpunkter som tidigare förkastats.

I Sverige fortsätter emellertid den intellektuella låsningen att vara total. I sitt tal i sörmländska Björkvik inledde Göran Persson exempelvis årets valrörelse med att exkludera moderaterna som samarbetspartner eftersom de inte ansågs företräda välfärdspolitikerna.

Tabell 2 visar att skillnaden mellan Labour och svensk socialdemokrati i praktiken är större än den mellan Labour och moderaterna.

I både

Sverige och Storbritannien består de offentliga utgifterna i hög utsträckning av offentlig konsumtion. Men den offentliga konsumtionens innehåll skiljer sig åt mellan länderna. Storbritanniens konsumtion av försvar, rättsväsende, utbildning samt hälso- och sjukvård tar alla en större procentuell andel av den offentliga konsumtionens sammansättning i anspråk, jämfört med Sverige. I Sverige är allmän service och inte minst socialförsäkringarnas procentuella andel större jämfört med Storbritannien.

Inför valet avgav Labour löftet att inte överskrida den konservativa regeringens budgetramar för budgetåret 1997/98 och att inte höja skatterna. En signal till väljarna om återhållsamhet och ett indirekt erkännande om att den sittande regeringen lyckats bra med ekonomin: stabil tillväxt, låg inflation och en allt lägre arbetslöshet.

"No tax and spend" är det nya mantrat i ett parti som i likhet med det svenska systerpartiet – där facit visar att man höjt skattetrycket med 64 miljarder netto under innevarande mandatperiod – alltid haft en

Olika skattesatser (tabell 2)

	Sverige	Storbritannien
Marginalskatt vid 150.000 kr i inkomst inklusive arbetsgivar/sociala avgifter.	54%	39%
Marginalskatt högsta inkomstskiktet i inkomstskatten (inkl arb/soc-avg)	68%	45%
Bolagskattesats	28%	31%
Förmögenhetsskattesats (skiktgräns 900 000)	1,5%	0%
Gåvoskattesats (skiktgräns 600 000)	30%	0%
Arvsskattesats (skiktgräns 600 000 kr i Sverige, 2 721 000 kr i Storbritannien)	30%	40%
Momsskattesats, normal	25%	17,5%
Momsskattesats, livsmedel	12%	0%

benägenhet att landa på högre skatter. Labour har således brutit med traditionell socialdemokratisk regeringspolitik.

Att den nya politiken med New Labour är på allvar, och inte bara, som *Tiden* vill antyda, politisk retorik, framgår inte minst av att den liberala tankesmedjan Adam Smith Institute nyligen gav regeringen Blair godkänt i en rapport där man studerat regeringens initiativ under de 200 första dagarna vid makten.

Vision utan konkretiseringar

Tony Blair är tydlig när det gäller skatter och offentlig sektor. Mindre tydlig är han om vägen in i framtiden och hur målet för hans politik ser ut. Före valet 1997 pratade Labour mycket om "stakeholder society" som sin samhällsvision. "Social-ism" i stället för socialism. Rättigheter skall matchas med skyldigheter. Hittills har Blair emellertid avstått från att leverera en mer detaljrik beskrivning av denna vision.

Den som förväntat sig något eller några svar på frågorna som omgärdar denna stakeholder-vision är i dag besviken. I stället för att förklara på vilket sätt regeringens ställningstaganden kan förverkliga samhällsvisionen om ett "stakeholder society" har man uppfunnit en tredje väg. Denna "third way" är inte heller någon tydlig vision, i dag vet vi endast att den inte är en gammaldags statsocialism, inte en statisk socialdemokrati och inte en nyliberal tolkning av en fri marknadsekonomi.

Målsättningen med den tredje vägen skall vara att jämka samman den nyliberala betoningen på ekonomisk effektivitet och dynamik utan att utelägna vänsterns krav på rättvisa

”

Rättigheter skall matchas med skyldigheter.

och social sammanhållning.

Efter ett år i regeringsställning var det i slutet av juli dags för Tony Blair att rapportera om regeringens arbete. Rapporten - som kostat över en miljon kronor att producera - går igenom 177 löften som gavs av den nytilträdde regeringen. Av dessa skall 169 stycken vara helt eller delvis uppfyllda.

”

Att den nya politiken är på allvar och inte bara retorik, som *Tiden* vill antyda, framgår av att den liberala tankesmedjan Adam Smith Institute givit regeringen godkänt betyg.

Stark start

Skönmalning av de egna insatserna eller inte, Tony Blairs regering har

klarat sig bättre än vad de flesta optimister trott. Bristen på regeringserfarenhet och alltför tuffa vallöften anfördes som betydande svagheter, men ännu så länge finns det inget som på allvar tyder på att Blair och hans regering håller på eller riskerar att tappa fotfästet.

Källor

Eklind, H (1998) *Thatcher light - världens fyrbåk*, Skattebetalarnas förening.

Exportrådet, *Rapport från utrikesdepartementet, Storbritanniens ekonomi per 1998-02-06*.

HM Treasury, *The Budget 1998*.

HM Treasury, *The Code for Fiscal Stability* (Budget 1998).

HM Treasury, *The Modernisation of Britain's Tax and Benefit System* (Budget 1998).

Norrman, E (1997) *Skatterna på arbete i Sverige och omvärlden 1996*, Skattebetalarnas förening.

OECD *Economic Surveys, United Kingdom* (1998).

OECD in *Figures, statistics on the member countries* (1997).

SAF, *Internationella jämförelser, Löner och skatter*.

Svensk Skattetidning 5/98 *Nya skatteregler i Storbritannien*. *Tiden* 4/98, *Ett exempel på förnyel(s)e*.

Utrikespolitiska Institutet 12/1997, *Storbritannien i förändring*.

Timbro har till uppgift att fördjupa diskussionen om det fria samhället och marknadsekonomi.

Timbro grundades 1978 och ägs av stiftelsen Näringslivets Fond.

DET INSTITUTIONALISERADE GODTYCKET
Andreas Röttorp granskar den nya arbetslöshetsförsäkringen (nr 6/98).

EKOLOGISKT VALFLÄSK
Stefan Kraft klär av regeringens motiv i miljöpolitiken (nr 5/98).

"DU TRONAR PÅ MINNEN..."

Claes Arvidsson jämför Sveriges ekonomi med våra nordiska grannländers (4/98).

VÄL MÄTT MEN FEL TÄNK

Isobel Hadley-Kamptz om kvinnomaktutredningen (nr 3/98).

MYTERNA OM VÄLFÄRDEN

Isobel Hadley-Kamptz testar dina kunskaper om välfärd och skatter (nr 2/98).

För innehållet i denna rapport svarar författaren. Rätt att citera har den som uppger källan.

Redaktör: Dick Erixon. För ytterligare upplysningar: Timbro, Box 5234, 102 45 Stockholm, tel 08-587 898 00, fax 08-587 898 55 e-post: info@timbro.se. Alla rapporter finns i fulltext och med sökfunktion på www.timbro.se.